

The slide features five decorative circles of varying shades of light purple. One circle is empty and located at the top left. Two circles are filled and positioned behind the main title. Two more circles are filled and positioned behind the subtitle. One circle is empty and located at the bottom right.

**Narušená komunikační
schopnost**

Základy speciální pedagogiky

Logopedie

- **podle Lechty:** *„Logopedie je věda, která zkoumá narušení komunikační schopnosti u člověka z hlediska jeho příčin, projevů, důsledků, možností diagnostiky, terapie, prevence i prognózy.“*

Logopedická péče

- **Cílem logopedické péče je dosáhnout správného mluvního projevu** jak ve všech jeho stránkách, tedy po stránce formální (výslovnost), a po stránce obsahové, tak ve všech jazykových rovinách.
- Je **specifickou aktivitou**, kterou provádí logoped s cílem odstranit, překonat nebo alespoň zmírnit NKS, vychovávat a vzdělávat osoby s NKS pomocí specifických metod.

Možnosti vzdělávání

- **Typy speciálních škol:**

- *mateřská škola logopedická*
- *základní škola logopedická*

- **Logopedická péče** je poskytována žákům s NKS především v MŠ, ZŠ, SŠ nebo třídách samostatně zřízených pro žáky se zdravotním postižením, a to v rozsahu stanoveném platnými předpisy a učebními plány příslušných vzdělávacích programů. Zpravidla se jedná o jednu až dvě vyučovací hodiny logopedie týdně.

Terminologie

- **Řeč** schopnost užívat sdělovací nebo dorozumívacích prostředků
- **Mluva** - zvukově realizovaná řeč).
- **Jazyk** je souhrn sdělovacích a dorozumívacích prostředků určité skupiny lidí (vymezení teritoriální, národnostní).
- **vada x narušení komunikační schopnost (NKS)**

Komunikace

- Komunikace je přenos nejrůznějších informačních obsahů prostřednictvím rozličných komunikačních médií.
- **Komunikační schopnost člověka je narušena** tehdy, jestliže některá z jazykových rovin (případně několik rovin současně) působí interferenčně (rušivě) vzhledem ke komunikačnímu záměru jedince.

Deset okruhů NKS

- 1. vývojová nemluvnost (dysfázie);
- 2. získaná orgánová nemluvnost (afázie);
- 3. získaná neurotická nemluvnost (elektivní mutismus, mutismus);
- 4. narušení článkování řeči (dyslálie, dysartrie);
- 5. narušení plynulosti řeči (balbuties, tumultus sermonis);
- 6. narušení grafické stránky řeči (dyslexie, dysgrafie);
- 7. narušení zvuku řeči (rinolálie, palatolálie);
- 8. poruchy hlasu (dysfonie);
- 9. symptomatické poruchy řeči;
- 10. kombinované vady řeči.

Dyslálie = patlavost

- Nejčastější a nejznámější NKS (laicky „šišlání“)
- **Je porucha artikulace**, kdy je **narušena výslovnost jedné nebo skupiny hlásek** mateřského jazyka, přičemž ostatní hlásky jsou vyslovovány správně, podle příslušných jazykových norem.
- Dělení:
 - fyziologická dyslálie 3-5let - běžná,
 - prodloužená fyziologická dyslálie 5-7let,
 - dyslálie (patologická) – po 7. roce – jde již o NKS.

Opožděný vývoj řeči (prostý)

- Pokud **dítě nemluví** ve třech letech nebo **mluví méně** než je v tomto věku obvyklé, může se jednat o opožděný vývoj řeči.
- Ten je nejčastěji způsoben lehkou mozkovou dysfunkcí, opožděním vyžívání centrální nervové soustavy, nepodnětným a nestimulujícím prostředím, genetickými vlivy aj.
- Pod vlivem příznivých podmínek a péče o rozvoj řeči i celkového vývoje se může řeč rozvinout na úroveň odpovídající věku.

Vývojová dysfázie (specificky narušený vývoj řeči)

- Projevuje se ztíženou schopností nebo neschopností naučit se verbálně komunikovat, i když podmínky pro rozvoj řeči jsou přiměřené.
- U vývojové dysfázie dochází k poruše centrálního zpracování řečového signálu- dítě vše slyší, vidí, nemá žádnou poruchu sluchu, či zraku, ale jeho centrální nervová soustava a mozek nejsou schopny dostatečně správně zpracovat sluchové a zrakové signály z okolí.

Mutismus (získaná psychogenní nemluvnost)

- V praxi souhrnný termín mutismus obsahuje (nepřesně) všechny případy, jež se projevují hlavním symptomem **náhlé ztráty schopnosti užívat** mluvené řeči bez ohledu na etiologii a terapii poruchy.
- Jedná se především o funkční ztrátu řeči, odmítání mluvní komunikace, útlum řeči ze strachu a mlčení ze studu.

Koktavost (balbuties)

- Jde o syndrom komplexního narušení koordinace orgánů participujících na mluvení, který se nejnápadněji projevuje charakteristickými **nedobrovolnými specifickými pauzami narušujícími plynulost procesu mluvení** a tím působícími rušivě na komunikační záměr.

Symptomatické poruchy řeči

- NKS může být **symptodem jiného dominujícího postižení**, onemocnění nebo poruchy.
- Symptomatické poruchy řeči tedy vyjadřují narušení komunikační schopnosti, které provází jiné, dominantní postižení, nemoc či poruchu (např. mentální retardace se projevuje opožděným vývojem řeči).

Alternativní a augmentativní komunikace

- *zavádění systémů po roce 1989*
- *důraz na AAK kladen po roce 2000*
- *„poskytnout jedincům se SP komunikační prostředek – předpoklad socializace“*

- AAK = dynamicky se vyvíjející multidisciplinární oblast, která se zabývá možnostmi využití **doplňkové** /či rozšiřující/ (**augmentativní**) a **náhradní (alternativní)** komunikace u osob s těžkými poruchami exprese v řeči.

Dělení podle způsobu přenosu informace :

1. **Statické** (předměty, foto, systém Bliss, piktogramy, písmo, ap.)
2. **Dynamické** (založeny na aplikaci znaků a gest -znakový jazyk, prstová abeceda, VOKS (výměnný obrázkový komunikační systém), Lormova abeceda, Znakování ruku v ruce, Makaton, Znak do řeči, aj.)